

پایش ثبات و سلامت بانکی (۱): بانک آینده

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۹۲۹۰

کد موضوعی: ۲۲۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: پایش ثبات و سلامت بانکی (۱): بانک آینده

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه پولی و بانکی)

مدیر مطالعه: میثم خسروی

تهیه و تدوین کنندگان: مصطفی حبیب‌اله پورزرشکی، محمدحسین عبادی

ناظران علمی: سیدمهدی حسینی دولت‌آبادی، سیدمهدی بنی‌طبا، مهدی دارابی، سید محمد افقهی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: شیوا امین اسکندری

واژه‌های کلیدی:

۱. ثبات بانکی

۲. تحلیل سرمایه

۳. تحلیل درآمد - هزینه

۴. تحلیل دارایی

۵. تحلیل نقدینگی

۶. بانک آینده

تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۷/۴

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۱.....	خلاصه مدیریتی
۳.....	۱. مقدمه و بیان مسئله
۴.....	۲. ترکیب دارایی‌ها
۵.....	۳. انواع مطالبات غیرجاری
۷.....	۴. ترکیب درآمدها و هزینه‌ها
۱۰.....	۵. اضافه برداشت از بانک مرکزی
۱۰.....	۶. نسبت کفایت سرمایه
۱۱.....	۷. حدود نظارتی
۱۲.....	۸. برخی نسبت‌ها و مقادیر مهم
۱۲.....	۹. مقایسه بانک آینده و سایر بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی
۱۴.....	۱۰. رفع چند ابهام
۱۶.....	۱۱. نتیجه‌گیری
۱۸.....	منابع و مأخذ

فهرست جداول

- جدول ۱. نرخ بهای تمام شده پول بدون سپرده قانونی ۱۰
- جدول ۲. بدهی بانک آینده به بانک مرکزی ۱۰
- جدول ۳. حدود نظارتی عملکرد بانک ۱۱
- جدول ۴. برخی نسبت‌های مهم عملکرد بانک ۱۲

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. ترکیب دارایی‌های بالای ۱ درصد (درصد) ۴
- نمودار ۲. ترکیب مطالبات (درصد) ۵
- نمودار ۳. نسبت مطالبات غیر جاری (درصد) ۶
- نمودار ۴. سهم اقلام مختلف در ترکیب درآمدهای بانک (درصد) ۷
- نمودار ۵. سهم اقلام مختلف در ترکیب هزینه‌های بانک (درصد) ۸
- نمودار ۶. خالص درآمد (هزینه) تسهیلات و سپرده‌گذاری (میلیون ریال) ۹
- نمودار ۷. نسبت کفایت سرمایه (درصد) ۱۱
- نمودار ۸. سود و زیان انباشته بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی اسفند سال ۱۴۰۱ (همت) ۱۳
- نمودار ۹. سود و زیان دوره بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی منتهی به اسفند سال ۱۴۰۱ (همت) ۱۳
- نمودار ۱۰. کفایت سرمایه پایان اسفند سال ۱۴۰۱ (درصد) ۱۴

پایش ثبات و سلامت بانکی (۱): بانک آینده

چکیده

ناترازی و انباشت ریسک در شبکه بانکی را می‌توان به عنوان یکی از مهم‌ترین ریشه‌های ناترازی‌ها و بی‌ثباتی‌های کلان اقتصاد ایران معرفی کرد که در دو دهه گذشته مسائلی مانند انحراف اعتبارات از تولید به دیگر فعالیت‌های نامولد، کاهش ارزش پول ملی، تورم، بی‌ثباتی مالی را در پی داشته است. از این رو، پایش ثبات و سلامت بانک‌ها و جلوگیری از تسری ناترازی و انباشت ریسک آنها به اقتصاد کلان، امری ضروری است. گزارش حاضر به عنوان اولین گزارش «پایش ثبات و سلامت بانکی» به بررسی وضعیت بانک آینده اختصاص داده شده است. شاخص و نماگرهای این بانک مانند، اضافه برداشت ۸۰ هزار میلیارد تومانی تا انتهای خردادماه ۱۴۰۲، سهم بالای مطالبات مشکوک‌الوصول، زیان ۳۹.۲ هزار میلیارد تومانی در سال ۱۴۰۱، نسبت کفایت سرمایه منفی ۱۴۰ درصدی در سال ۱۴۰۱ و ... نشان‌دهنده ساختار معیوب درآمد-هزینه‌ای و ناترازی دارایی-بدهی است؛ از این رو، اقدام‌هایی همانند تجدید ارزیابی بهبودی ایجاد نخواهد کرد و بانک قابلیت احیا از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها ندارد. روند نزولی و بحرانی این بانک در شاخص‌های مختلف نشان می‌دهد مرور زمان نه تنها نتوانسته از عمق ناترازی این بانک بکاهد، بلکه هزینه‌های حل و فصل ناترازی این بانک را افزایش داده است. به نظر می‌رسد، اقدام فوری انتظامی و قضایی با هدف توقف روند بی‌انضباطی در بانک آینده ضروری است. اگرچه بانک مرکزی در سال‌های اخیر با هدف بازگرداندن این بانک به مدار ثبات اقدام‌های مثبتی را انجام داده است، اما فهرست تخلفات صورت گرفته در این بانک نشان‌گر آن است که حصول تام به نتیجه مطلوب، علاوه بر تداوم تلاش‌های بانک مرکزی، به حمایت‌ها و تفاهات فراقوه‌ای در کشور نیازمند است.

خلاصه مدیریتی

شرح مسئله

وجود ناترازی (کمتر بودن ارزش دارایی از بدهی‌ها یا حقوق صاحبان سهام منفی) فارغ از اینکه به هجوم سپرده‌گذاران به بانک‌ها منجر شود یا نشود، موجب افت ظرفیت تولید اقتصاد و محدودیت دسترسی به اعتبار خواهد شد و اساساً بحران بانکی چیزی جز کاهش معنادار سرمایه بانک‌ها نیست. مطالعات این مرکز نشان می‌دهد که یکی از علل اصلی مشاهده وضعیت تأسفبار متغیرهای اقتصادی در دهه ۱۳۹۰، وجود ناترازی بانکی در کشور بوده است و برای تغییر مسیر اقتصاد ایران باید آن را چاره‌ای کرد و شروع اصلاحات از بانک‌های شدیداً ناسالمی همانند آینده است. اگرچه حل و فصل نظام بانکی مستلزم برنامه‌ای جامع برای تمامی بانک‌هاست اما اولویت اقدام، مختص بانک‌هایی است که عمق ناترازی آنها بیشتر بوده و به نوعی می‌توان آنها را

شدیداً ناسالم دانست. علاوه بر اولویت منطقی مطرح شده ذکر این نکته ضروری است که سامان‌دهی و حذف چند بانک شدیداً ناسالم می‌تواند مانع بروز رقابت ناسالم در بازار پول گردیده و به‌نوعی اثر جانبی مثبتی بر سلامت سایر بانک‌ها داشته باشد. طبق بررسی‌های صورت گرفته در این پژوهش، بانک آینده یکی از بحرانی‌ترین بانک‌های شبکه بانکی کشور است و ساختار معیوب درآمد هزینه‌ای بانک با اقدام‌هایی همانند تجدید ارزیابی اصلاح نخواهد شد.

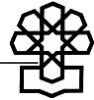
یافته‌های کلیدی

وضعیت بانک آینده در این گزارش به‌صورت خلاصه مورد بررسی قرار گرفت. بررسی‌ها نشان می‌دهد که در برخی نسبت‌ها شرایط بانک آینده به‌شدت بحرانی بوده و نیازمند چاره‌اندیشی اساسی است. بیشترین سهم در ترکیب دارایی‌ها به تسهیلات غیردولتی اختصاص دارد که در سال ۱۴۰۱ به ۵۵ درصد رسیده و نسبت به چهار سال گذشته آن روندی افزایشی داشته است. تا پایان خرداد سال ۱۴۰۲ این بانک حدوداً ۸۰ همت اضافه برداشت از بانک مرکزی به ثبت رسانده که بیانگر ریسک بالای نقدینگی سبد دارایی‌های بانک است. عمده تسهیلات به اشخاص مرتبط بانک آینده که ۷۵ درصد (۱۳۰ همت) از مانده تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی را تشکیل می‌دهد، مشکوک‌الوصول است.

عمده هزینه‌های بانک مربوط به هزینه سود سپرده‌ها بوده که سهم آن از مجموع هزینه‌ها ۸۱ درصد است؛ همچنین خالص هزینه تسهیلات و سپرده‌گذاری، زیان قابل‌توجهی را در سال‌های اخیر برای عملکرد بانک نشان داده که این زیان برای سال ۱۴۰۱ به ۳۹.۲ همت رسیده است. مطابق گزارش‌های بانک مرکزی بانک آینده به‌طور میانگین ماهانه ۴ همت زیان شناسایی می‌کند. نسبت کفایت سرمایه در سال ۱۴۰۱ حدوداً به منفی ۱۴۰ درصد رسیده است. باید توجه داشت که این عدد با فرض پذیرش بازگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول و شناسایی درآمد ۲۲ همتی به‌دست آمده با فرض عدم صحت شناسایی این درآمد (مطابق نظر بانک مرکزی) نسبت کفایت سرمایه وخیم‌تر از این عدد است. تحلیل وضعیت بانک نشان‌دهنده ساختار معیوب درآمد- هزینه‌ای و ناترازی دارایی- بدهی است؛ از این‌رو اقدام‌هایی همانند تجدید ارزیابی بهبودی ایجاد نخواهد کرد و بانک قابلیت احیا از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها ندارد.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی نظارتی یا سیاستی

حضور بانک‌های شدیداً ناسالمی همانند آینده در نظام بانکی کشور، عملاً امکان کنترل پایدار تورم و مهار بی‌ثباتی‌های اقتصاد کلان را از بین برده است. روند نزولی و بحرانی این بانک در شاخص‌های مختلف نشان می‌دهد مرور زمان نه تنها نتوانسته از عمق ناترازی این بانک بکاهد، بلکه هزینه‌های حل و فصل ناترازی این بانک را افزایش داده است؛ از این‌رو به‌نظر می‌رسد انجام اقدام‌های فوری (انتظامی و قضایی) با هدف توقف روند بی‌انضباطی در بانک آینده ضروری است. اگرچه بانک مرکزی در سال‌های اخیر با هدف بازگرداندن این بانک به مدار ثبات اقدام‌های مثبتی را انجام داده است، اما فهرست تخلفات صورت گرفته در این بانک نشانگر آن است که حصول تام به نتیجه مطلوب، علاوه بر تداوم تلاش‌های بانک مرکزی، به حمایت‌ها و تفاهمات فراقوه‌ای در کشور نیازمند است.

۱. مقدمه و بیان مسئله

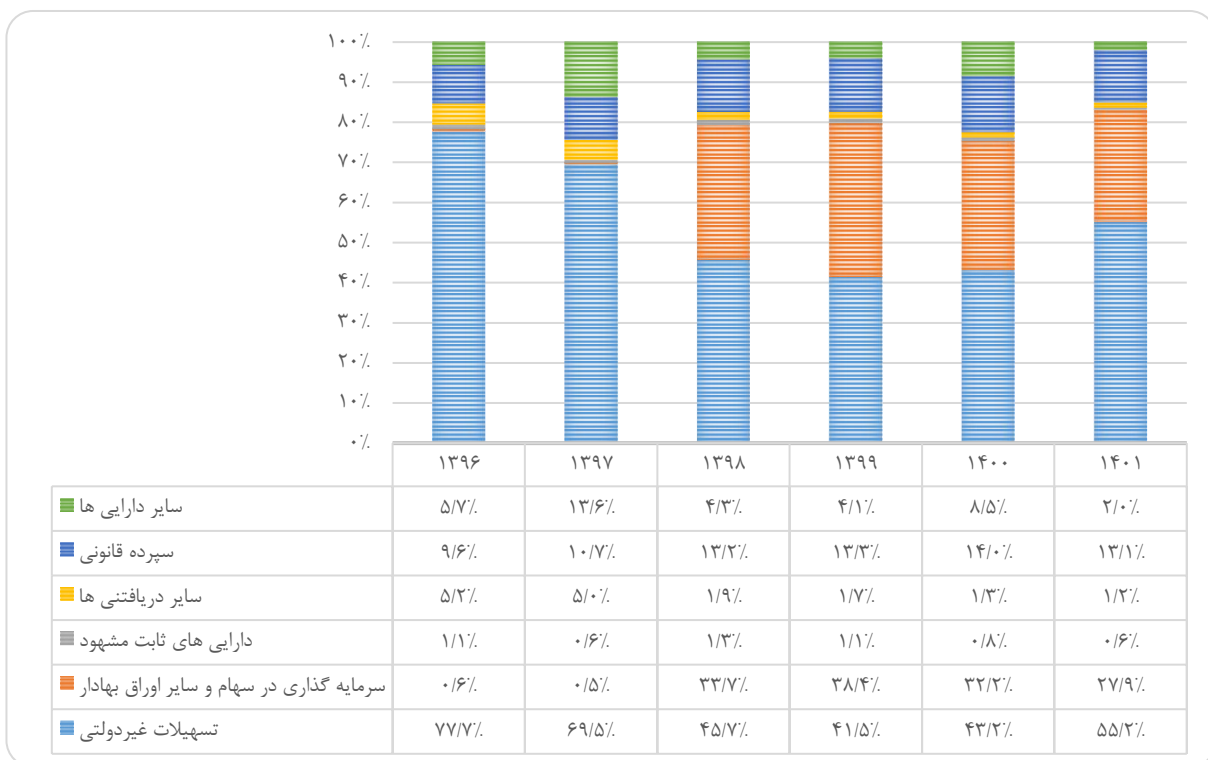
تجربه دنیا نشان داده است که بازگشت به مسیر رشد بلندمدت اقتصادی (تغییر جهت مسیر اقتصاد کلان در دهه پیش‌رو) و حتی ایجاد ثبات اقتصاد کلان (مهار تورم) با وجود بانک‌های شدیداً ناسالم امکان‌پذیر نیست. مرکز پژوهش‌های مجلس از سال‌های گذشته با تحقیقات گسترده علمی و بررسی تجارب کشورهای مختلف، نسبت به وجود بحران بانکی و ضرورت چاره‌اندیشی درخصوص آن به‌عنوان یکی از عوامل و کانون‌های تحلیل برنده ظرفیت تولید ملی (متوسط رشد ۰/۴۲ درصدی در دهه ۹۰)، افزایش نابرابری (افزایش ضریب جینی از ۳۷ درصد در ابتدای این دوره به ۴۰ درصد انتهای دوره)، بیکاری، تورم افسارگسیخته و بی‌ثباتی اقتصادی هشدار داده بود. ناترازی بانکی دهه ۹۰ شمسی در کشور، یادآور دهه ۹۰ میلادی ژاپن و مدارای منفعل با بانک‌های ناتراز است؛ که در نهایت با ورشکستگی بانک‌های ناتراز بحران بانکی نمایان شد ولی با این تفاوت که هزینه حل‌وفصل ناترازی به مراتب بالاتر از گذشته بود و دولت وقت ژاپن برای حل این بحران، مجبور شد ۱۸ درصد از تولید ناخالص داخلی کشور ژاپن را هزینه کند.

وجود ناترازی (کمتر بودن ارزش دارایی از بدهی‌ها یا حقوق صاحبان سهام منفی) فارغ از اینکه منجر به هجوم سپرده‌گذاران به بانک‌ها بشود یا نشود، موجب افت ظرفیت تولید اقتصاد و محدودیت دسترسی به اعتبار خواهد شد و اساساً بحران بانکی چیزی جز کاهش معنادار سرمایه بانک‌ها نیست. مطالعات این مرکز نشان می‌دهد که یکی از علل اصلی مشاهده وضعیت تأسف بار متغیرهای اقتصادی در دهه ۹۰، وجود ناترازی بانکی در کشور بوده است و برای تغییر مسیر اقتصاد ایران باید آن را چاره‌ای کرد و شروع اصلاحات از بانک‌های شدیداً ناسالم است. اگرچه حل‌وفصل نظام بانکی مستلزم برنامه‌ای جامع برای تمامی بانک‌هاست اما اولویت اقدام، مختص بانک‌هایی است که عمق ناترازی آنها بیشتر بوده و به نوعی می‌توان آنها را شدیداً ناسالم دانست. علاوه بر اولویت منطقی مطرح شده ذکر این نکته ضروری است که سامان‌دهی و حذف چند بانک شدیداً ناسالم می‌تواند مانع بروز رقابت ناسالم در بازار پول شود و به‌نوعی اثر جانبی مثبتی بر سلامت سایر بانک‌ها نیز داشته باشد.

۲. ترکیب دارایی‌ها

ترکیب دارایی‌های بانک در نمودار زیر به تفکیک انواع دارایی‌های بالای ۱ درصد و روند تغییرات آن طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ آورده شده است. ملاحظه می‌شود که تسهیلات غیردولتی بیشترین سهم را با ۵۵ درصد در سال ۱۴۰۱ در ترکیب دارایی‌ها دارد به نحوی که در چهار سال اخیر و از سال ۱۳۹۸ سهم تسهیلات غیردولتی روندی افزایشی داشته است. در سال‌های اخیر پس از تسهیلات غیردولتی، سرمایه‌گذاری در سهام و سایر اوراق بهادار بیشترین سهم را با ۲۸ درصد در ترکیب دارایی‌های بانک دارد. سهم این دارایی در چهار سال اخیر کاهش یافته که دلیل آن، تبدیل سرفصل تسهیلات به شرکت توسعه ایران مال به سرفصل سرمایه‌گذاری و وثایق تملیکی است. [۱] سپرده قانونی با ۱۳ درصد، سایر دارایی‌ها^۱ با ۲ درصد، سایر دریافتی‌ها با ۱ درصد و دارایی‌های ثابت مشهود با کمتر از ۱ درصد به ترتیب ارقام مهم تشکیل‌دهنده ترکیب دارایی‌های بانک آینده در سال ۱۴۰۱ است.

نمودار ۱. ترکیب دارایی‌های بالای ۱ درصد (درصد)

مأخذ: صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال. [۲]

۱. سایر دارایی‌ها شامل موجودی نقد، تسهیلات دولتی، دارایی‌های نامشهود، مطالبات از دولت، مطالبات از بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری، مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته و سایر دارایی‌ها می‌باشند. این ارقام به دلیل اینکه در اکثر سال‌های مورد بررسی درصدی کمتر از واحد داشته‌اند ذیل سایر دارایی‌ها جمع شده‌اند.

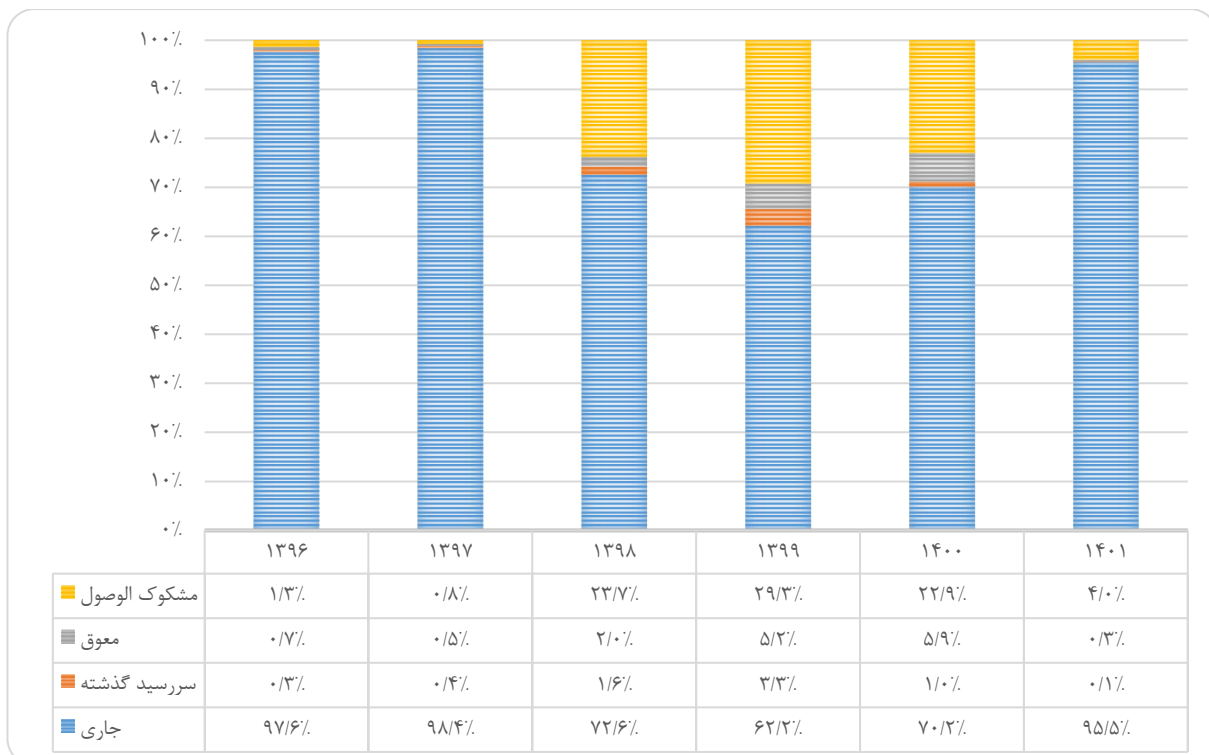

۳. انواع مطالبات غیر جاری

طبق صورت مالی منتشر شده بانک آینده، ترکیب مطالبات نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ حدود ۳۰ درصد از این مطالبات به صورت غیر جاری بوده است که مطالبات مشکوک‌الوصول بخش عمده‌ای از مطالبات غیر جاری را در این سال‌ها تشکیل داده است. این امر نشانگر وضعیت بحرانی بانک در حوزه مطالبات غیر جاری به‌ویژه در سال ۱۳۹۹ است. در سال ۱۴۰۱، مجموع مطالبات غیر جاری کمتر از ۵ درصد از ترکیب مطالبات را داشته است؛ دلیل اصلی کاهش سرفصل مطالبات غیر جاری در سال ۱۴۰۱ این است که طبق گزارش‌های بانک مرکزی در نامه شماره ۱۴۰۲/۲۶۲۲، در شهریور سال ۱۴۰۱ بانک آینده بدون رعایت ضوابط و مقررات بانک مرکزی در خصوص طبقه‌بندی تسهیلات و ذخیره‌گیری و با ارائه ادله غیرمستدل، به امهال و ثبت تسهیلات مشکوک‌الوصول در طبقه جاری اقدام کرده است.

در اینجا باید اشاره داشت که طبق گزارش‌های بانک مرکزی، حدود ۷۵ درصد (۱۳۰ همت) از مانده تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی، به شرکت‌های مرتبط با بانک آینده اختصاص دارد که با عنایت به وضعیت مالی شرکت‌های مزبور (عدم رسیدن به مرحله سودآوری) عمده این تسهیلات مطابق استانداردهای مالی باید در طبقه غیرجاری گزارش می‌شد که عدم رعایت این مهم نشان می‌دهد میزان مطالبات غیرجاری بانک از آنچه در صورت‌های مالی گزارش شده، بیشتر است.

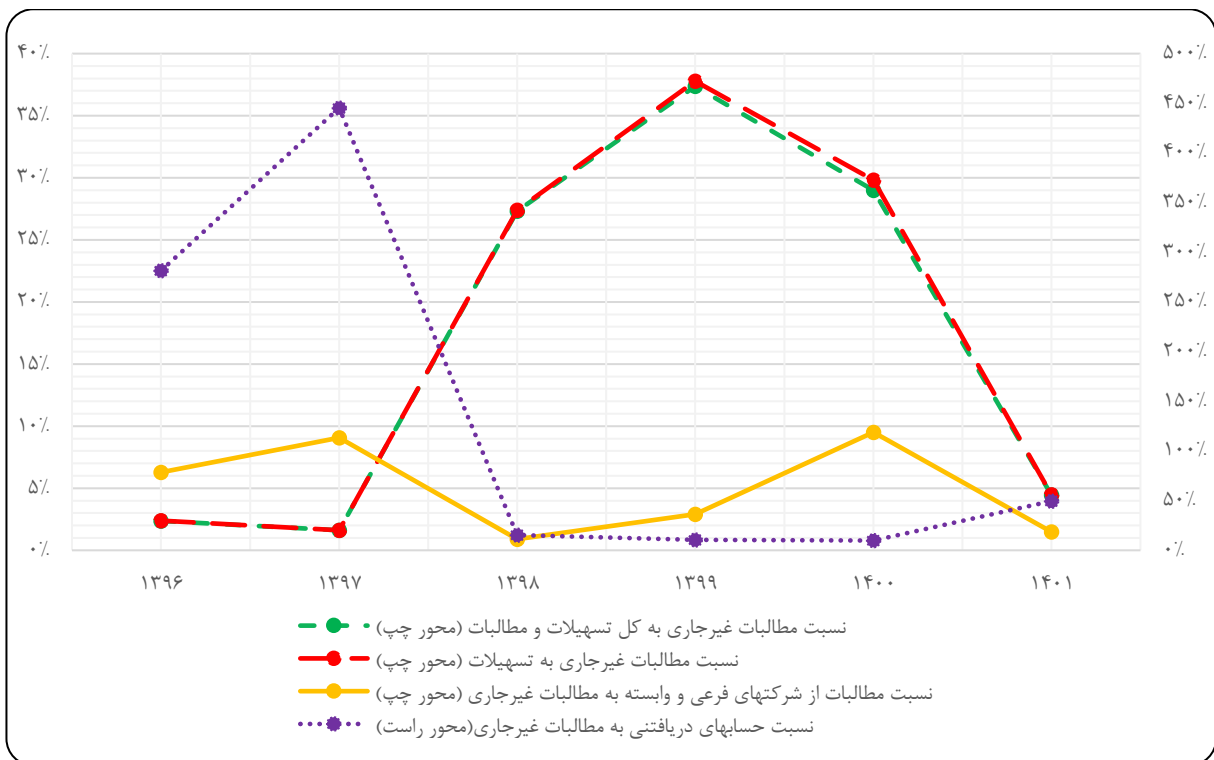
نمودار ۰۲. ترکیب مطالبات (درصد)

مأخذ: همان.

نمودار ۳ نسبت مطالبات غیرجاری به تسهیلات، مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات و مطالبات و نسبت مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته به مطالبات غیرجاری را روی محور چپ نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۰ این نسبت‌ها به شدت افزایش یافته و در سال ۱۳۹۹ به بیش از ۳۵ درصد می‌رسد. این امر زنگ خطری برای فعالیت بانک بوده است. در سال ۱۴۰۱ کاهش شدیدی در این دو نسبت رخ داده که به ظاهر نوید بهبود وضعیت بانک را دارد اما در واقع به دلیل امهال مطالبات مشکوک‌الوصول و ثبت تسهیلات طبقه مشکوک‌الوصول در طبقه جاری، این تغییر رخ داده است. بنابراین شرایط بحرانی بانک در سال ۱۴۰۱ نیز همچنان برقرار بوده است. نسبت حساب‌های دریافتی به مطالبات غیرجاری روی محور راست نشان داده شده است. نسبت مطالبات غیرجاری به مطالبات از شرکت‌های فرعی و وابسته به شدت بالاست. نسبت مطالبات غیرجاری به حساب‌های دریافتی نیز به میزان قابل توجهی بالاست. نوسانات شدید و خارج از روند نمودارها در این بانک، عمدتاً به دلیل عدم شفافیت بانک و اشکال‌های گزارشگری مالی در بانک است.

نمودار ۳. نسبت مطالبات غیرجاری (درصد)

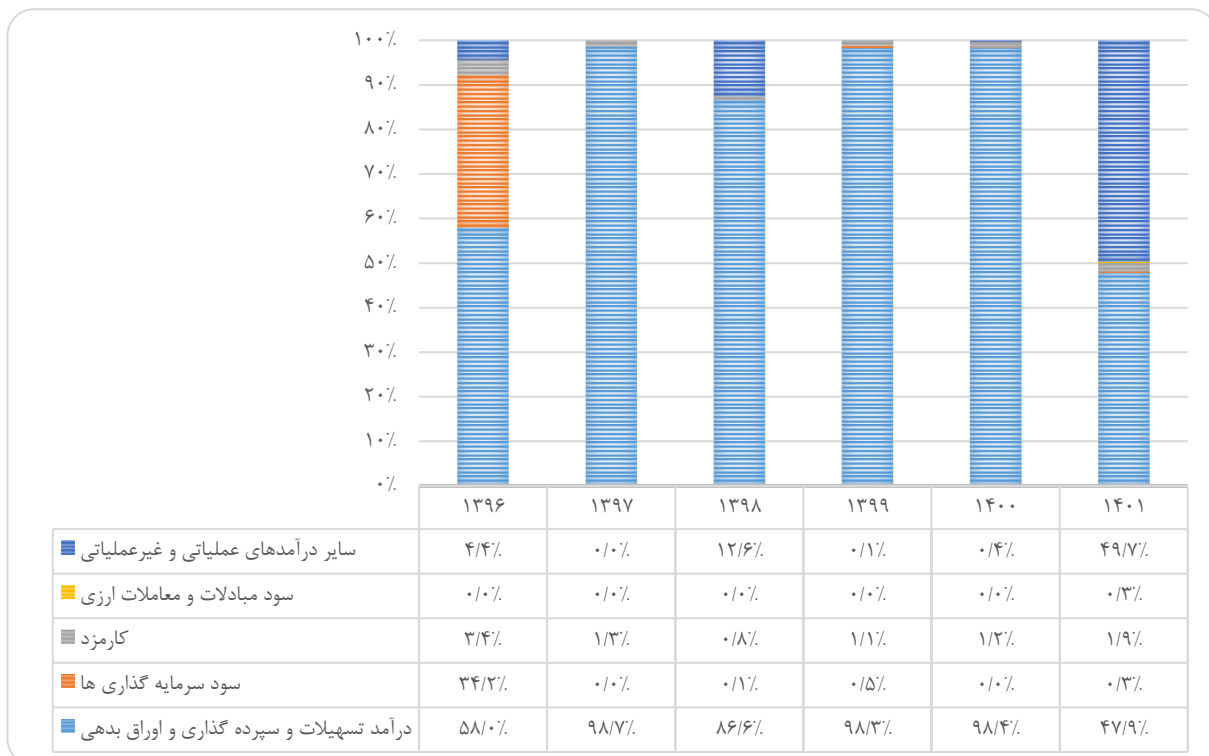
مأخذ: همان.

۴. ترکیب درآمدها و هزینه‌ها

نمودار زیر سهم اقلام مختلف درآمدی در ترکیب درآمدهای بانک را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که درآمد تسهیلات و سپرده‌گذاری و اوراق بدهی در سال‌های مورد بررسی همواره بیشترین سهم را در ترکیب درآمدی بانک داشته است. این در حالی است که سهم این سرفصل درآمدی در سال ۱۴۰۱ با کاهش بسیار شدیدی به ۴۸ درصد رسیده است. نکته قابل توجه اینکه در این سال سهم سایر درآمدهای عملیاتی و غیرعملیاتی به شدت افزایش یافته و به ۵۰ درصد از ترکیب درآمدی بانک رسیده که این مسئله نشانگر انحراف بانک از فعالیت اصلی خود است. دلیل اصلی این تغییرات قابل توجه شناسایی درآمد از محل بازگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول است. بانک ادعا کرده که با توجه به اینکه عمده مطالبات بانک بابت تأمین مالی پروژه‌های نیمه‌تمام و در ید بانک است و قرار بر این نیست که از اشخاص دیگری وصول مطالبات صورت گیرد، در محاسبه میزان ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول و با مدنظر قرار دادن میزان پوشش ارزش وثایق مطالبات مذکور حدوداً ۲۲ هزار میلیارد تومان به‌عنوان درآمد بازگشت ذخایر شناسایی می‌شود. سایر اقلام درآمدی بانک شامل کارمزد، سود سرمایه‌گذاری‌ها، سود مبادلات و معاملات ارزی است که جمعاً کمتر از ۳ درصد از ترکیب درآمدی بانک را به خود اختصاص داده‌اند.

نمودار ۴. سهم اقلام مختلف در ترکیب درآمدهای بانک (درصد)

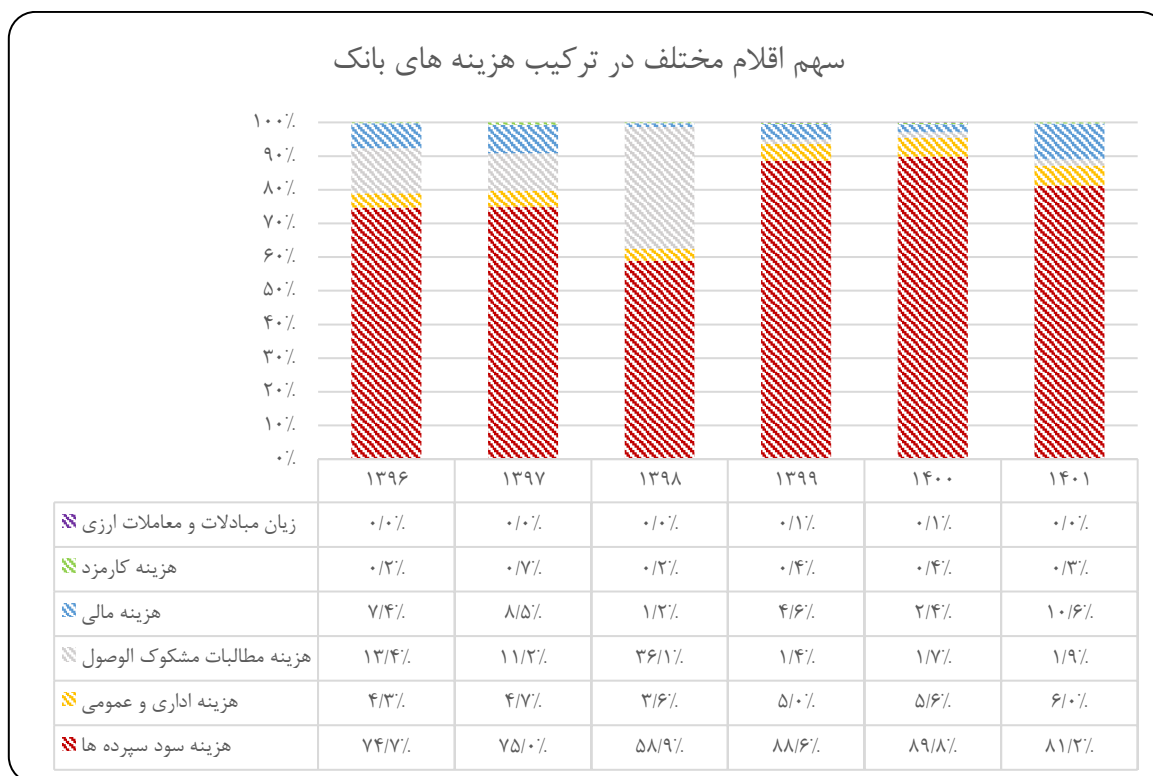
مأخذ: همان.

سهم ارقام مختلف هزینه در ترکیب هزینه‌های بانک در نمودار زیر نشان داده شده است. ملاحظه می‌شود که هزینه سود سپرده‌ها بیشترین سهم را در سال‌های مختلف در ترکیب هزینه‌ای بانک داشته است. در سال ۱۴۰۱ سهم هزینه سود سپرده‌ها به ۸۱ درصد رسیده که نسبت به سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ کاهش داشته است.

سهم هزینه مالی در سال ۱۴۰۱ به نسبت سال‌های قبل از آن افزایش بسیاری داشته و به بیش از ۱۰ درصد رسیده است. هزینه مالی در واقع هزینه بانک در تأمین مالی از بازار بین‌بانکی را نشان می‌دهد. با توجه به وضعیت بحرانی بانک و ریسک اعتباری بالا، تأمین مالی از بازار بین‌بانکی برای بانک آینده بسیار پرهزینه تمام می‌شود و بانک با اضافه برداشت از بانک مرکزی مدیریت نقدینگی می‌کند. شرح بیشتر بدهی بانک آینده به بانک مرکزی در سرفصل چهارم گزارش خواهد آمد.

سایر ارقام هزینه‌ای نیز در سال ۱۴۰۱ شامل هزینه اداری و عمومی با ۶ درصد، هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول با ۲ درصد، هزینه کارمزد با کمتر از ۱ درصد و زیان مبادلات و معاملات ارزی با صفر درصد ترکیب هزینه‌های بانک را تشکیل می‌دهند.

نمودار ۵. سهم ارقام مختلف در ترکیب هزینه‌های بانک (درصد)

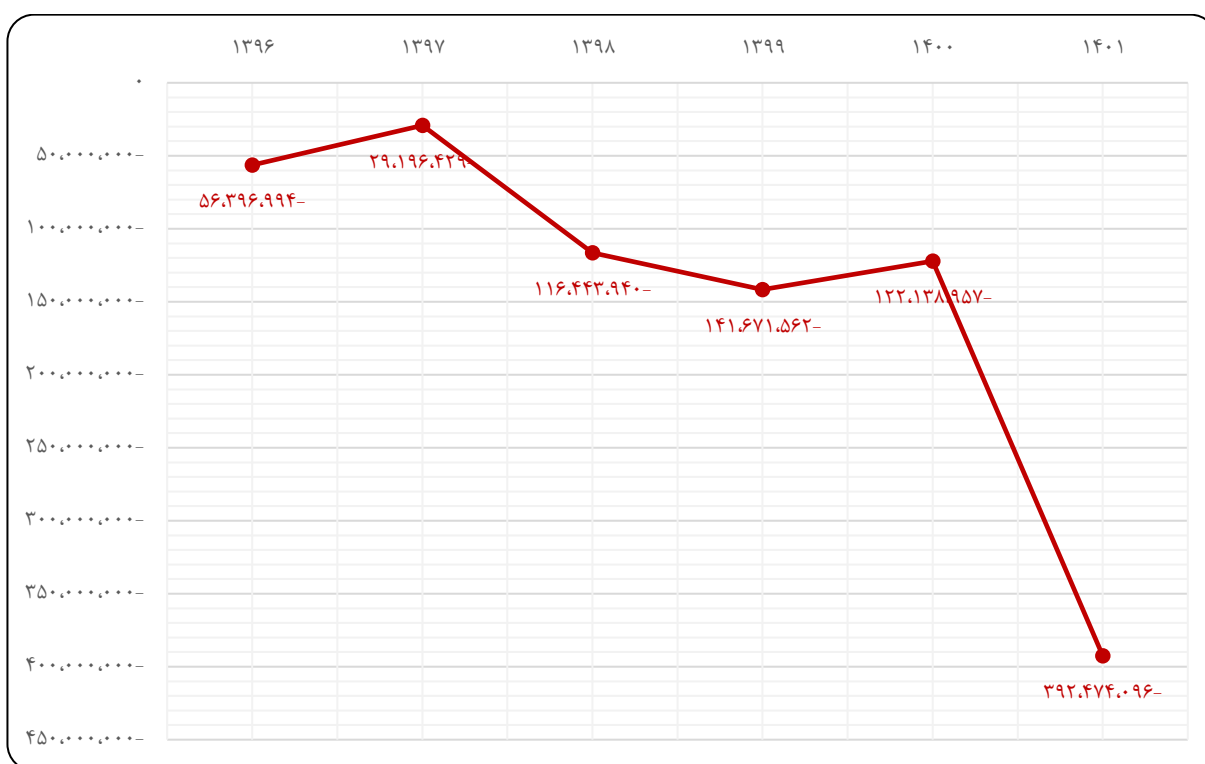

مأخذ: همان.

خالص درآمد (هزینه) تسهیلات و سپرده‌گذاری که حاصل تفاضل مهم‌ترین اقلام درآمدی و هزینه‌های بانک^۱ است در نمودار زیر آمده است. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود فعالیت بانک در جذب سپرده و اعطای تسهیلات در سال‌های اخیر به شدت زیان‌ده بوده و هرساله نیز بر میزان زیان حاصل شده افزوده شده است. در سال ۱۴۰۱ زیان حاصل از این فعالیت با شدت چشمگیری افزایش یافته است. بنابراین وضعیت بانک از منظر سوددهی در فعالیت اصلی خود که جذب سپرده و اعطای تسهیلات است به شدت بحرانی و خطرناک است. علاوه بر این مطابق گزارش‌های بانک مرکزی بانک آینده به‌طور میانگین ماهانه ۴ همت زیان شناسایی می‌کند و در سه ماهه ابتدایی سال ۱۴۰۲ این بانک حدوداً ۱۱ همت زیان شناسایی کرده است. همچنین حجم اضافه برداشت این بانک تا پایان خرداد سال ۱۴۰۲ به ۸۰ همت رسیده است.

نمودار ۶. خالص درآمد (هزینه) تسهیلات و سپرده‌گذاری (میلیون ریال)

مأخذ: همان.

همچنین باید اشاره داشت که هزینه سود سپرده‌ها در بانک آینده در سال‌های اخیر تقریباً ۸۰ الی ۹۰ درصد از هزینه‌های بانک را تشکیل می‌دهد. طی سال‌های مختلف نرخ بهای تمام شده پول در بانک آینده به دلیل جذب سپرده‌های گران‌قیمت در رقابت عنان‌گسیخته برای حفظ و جذب سپرده‌ها در یک جنگ قیمتی فشرده، همواره بالا بوده است به طوری که سهم سپرده‌های گران‌قیمت ۹۴.۵ درصد بوده است. این در حالی است که متوسط سهم سپرده‌های ریالی گران‌قیمت در نظام بانکی تقریباً ۷۰ درصد است. در جدول زیر نرخ بهای تمام شده پول بدون سپرده قانونی از سال ۱۳۹۲ الی ۱۴۰۱ ملاحظه می‌شود که عمده آن مربوط به نرخ بهای تمام شده بهره‌ای بدون سرمایه است.

۱. تفاضل درآمد تسهیلات و سپرده‌گذاری و اوراق بدهی از هزینه سود سپرده‌ها.

جدول ۱. نرخ بهای تمام شده پول بدون سپرده قانونی

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	
۱۹.۴۱	۱۸.۲۶	۱۸.۹۷	۱۹.۹۹	۲۲.۳	۲۲.۵	۲۲.۸	۲۶	۲۴.۹	۱۹.۲	بهای تمام شده پول بدون سپرده قانونی (درصد)

مأخذ: محاسبات پژوهش.

۵. اضافه برداشت از بانک مرکزی

بانک آینده به دلیل ساختار نامناسب نقدینگی، همواره با مسئله اضافه برداشت مواجه بوده به گونه‌ای که برداشت این بانک طی سال ۱۴۰۱ با روندی صعودی پرشتاب به ۵۷ همت در پایان اسفند سال ۱۴۰۱ رسیده است. عدم مدیریت مناسب نقدینگی و اقدام‌های بانک آینده برای تأمین مالی پروژه‌هایی همانند ایران مال و سرمایه‌گذاری در اموال غیرمنقول و سهام غیربانکی موجب شده است تا ناترازی‌های گسترده‌ای از جمله عدم نقدینگی کافی، عدم کفایت سرمایه، نقض حدود نظارتی، احتیاطی و تطبیقی با توجه به منفی بودن سرمایه نظارتی، عدم تعادل در بخش درآمدی- هزینه‌ای و دارایی- بدهی در ساختار مالی بانک آینده ایجاد شود. طبق گزارش‌های بانک مرکزی تا پایان خرداد سال ۱۴۰۲ این بانک حدوداً ۸۰ همت اضافه برداشت از بانک مرکزی به ثبت رسانده است.

جدول ۲. بدهی بانک آینده به بانک مرکزی

سال	بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی	مانده بدهی بانک آینده به بانک مرکزی	نسبت بدهی بانک آینده به بدهی کل بانک‌ها
۱۳۹۲	۶۰۲۵۸	۳۲	۰.۵
۱۳۹۳	۸۵۸۰۵	۹۷۴۳	۱۱
۱۳۹۴	۸۳۶۳۰	۷۱۶	۰.۸
۱۳۹۵	۹۹۶۹۰	۵۲۷۳	۵
۱۳۹۶	۱۳۲۰۳۰	۱۵۱۸۸	۱۱.۵
۱۳۹۷	۱۳۸۱۷۰	۱۴۵۱۴	۱۰.۵
۱۳۹۸	۱۱۰۶۹۰	۸۴۹۲	۷.۶
۱۳۹۹	۱۱۷۱۴۰	۲۳۶۰۶	۲۰
۱۴۰۰	۱۴۶۳۴۰	۳۱۵۴۵	۲۱.۵
۱۴۰۱	۳۹۱۲۴۰	۵۷۳۸۶	۱۴.۷

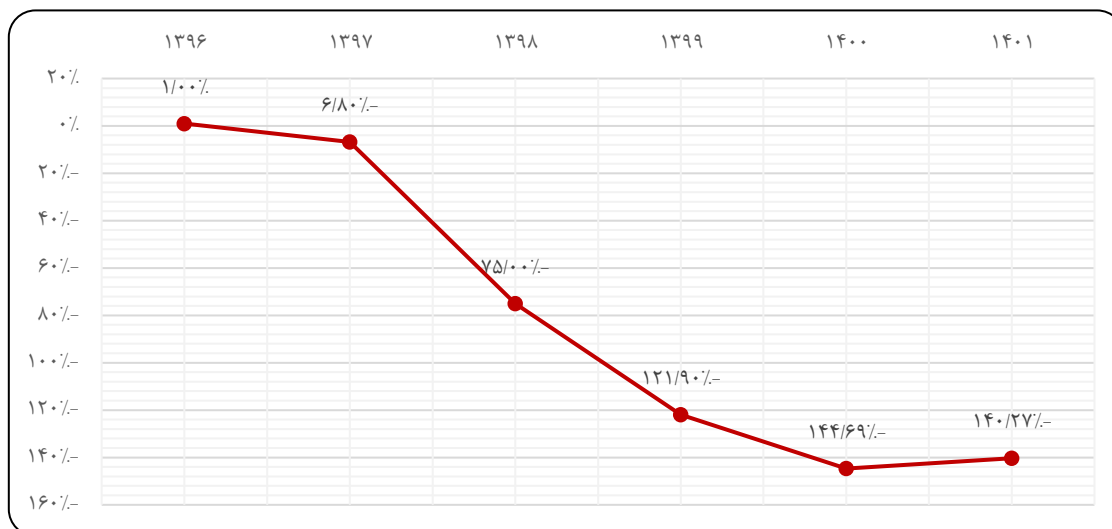
مأخذ: گزارش بانک مرکزی.

۶. نسبت کفایت سرمایه

روند نسبت کفایت سرمایه بانک آینده از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ در نمودار زیر آمده است. روند شدیداً نزولی نسبت کفایت سرمایه و رسیدن آن به مقدار منفی ۱۴۰.۳ درصد در سال ۱۴۰۱ نشانگر وضعیت بحرانی و بسیار خطرناک این بانک است. باید اشاره داشت که نسبت کفایت سرمایه گزارش شده بانک آینده، با فرض بازگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول و شناسایی درآمد ۲۲ همتی است و با فرض عدم صحت شناسایی این درآمد (مطابق نظر بانک مرکزی) و طبقه‌بندی صحیح دارایی‌های مربوطه، نسبت کفایت سرمایه و سایر حدود نظارتی که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرند، وضعیت بسیار وخیم‌تری را نشان خواهند داد.

نمودار ۷. نسبت کفایت سرمایه (درصد)

مأخذ: صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال.

۷. حدود نظارتی

حدود نظارتی فعالیت بانک و نحوه عملکرد بانک آینده با توجه به حدود نظارتی در هر حوزه عملکردی، در جدول زیر آورده شده است. حدود نظارتی در چهار حوزه تسهیلات و تعهدات کلان، تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط، سرمایه‌گذاری‌ها و نسبت خالص دارایی‌های ثابت مورد بررسی قرار گرفته‌اند. ملاحظه می‌شود که وضعیت بانک آینده در تمامی چهار حوزه مورد بررسی بحرانی است.

جدول ۳. حدود نظارتی عملکرد بانک

۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	(هزار میلیارد ریال)
۲,۱۹۸.۰	۱,۷۸۹.۴	۱,۵۲۰.۴	۱,۵۴۶.۱	۷۸۵.۹		تسهیلات و تعهدات کلان
۱,۰۸۷.۹	۸۳۴.۱	۷۵۵.۰	۵۴۰.۶	۴۱.۸	۲۵.۰	تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط
۸۸۰.۴	۷۸۹.۲	۷۵۰.۲	۵۴۹.۸	۷.۵	۷.۲	سرمایه‌گذاری‌ها
-/۱.۸	-/۲.۶	-/۳.۵	-/۴.۷	-/۶.۴	-/۱۶۶.۶	نسبت خالص دارایی‌های ثابت
۱۷۳.۷	۱۷۳.۷	۱۷۳.۷	۱۷۳.۷	۱۷۳.۷	۱۷۳.۷	حد مجاز جمعی تسهیلات و تعهدات کلان (۸) برابر سرمایه نظارتی)
۸.۷	۸.۷	۸.۷	۸.۷	۸.۷	۸.۷	حد مجاز جمعی تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط (۴۰ درصد سرمایه نظارتی)
۰	۰	۰	۰	۰	۴.۳	حد مجاز مجموع سرمایه‌گذاری‌ها (۲۰ درصد سرمایه نظارتی)
۳۰٪	۳۰٪	۳۰٪	۳۰٪	۳۰٪	۳۰٪	حد مجاز نسبت خالص دارایی‌های ثابت
فراتر از حدود نظارتی با اختلاف زیاد			فراتر از حدود نظارتی	در مرز حدود نظارتی	کمتر از حدود نظارتی	راهنمای رنگ‌های جدول

مأخذ: صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال.

۸. برخی نسبت‌ها و مقادیر مهم

برخی نسبت‌های مهم که نشانگر عملکرد بانک هستند برای سال ۱۴۰۱ در جدول زیر گزارش شده است. این نسبت‌ها در چهار موضوع تحلیل سرمایه، نقدینگی، دارایی و درآمد- هزینه مورد بررسی قرار گرفته‌اند. در تحلیل سرمایه نسبت کفایت سرمایه آورده شده است که مقدار این شاخص برای سال ۱۴۰۱، منفی ۱۴۰ درصد بوده و نشانگر وضعیت به‌شدت بحرانی این بانک در حوزه سرمایه آن است. در تحلیل درآمد-هزینه مقدار زیان انباشته بانک مبلغی بالغ بر منفی ۱۱۴ همت بوده و سود خالص دوره مربوط به سال ۱۴۰۱ نیز منفی ۲۹ همت است. بررسی بازدهی مصارف مشاع بانک آینده نیز نشان می‌دهد که بازدهی منفی ۶۴ درصد را برای سال ۱۴۰۱ داشته است. بنابراین وضعیت بانک آینده در تحلیل درآمد - هزینه آن نیز به‌شدت بحرانی ارزیابی می‌شود. در تحلیل نقدینگی نسبت تسهیلات به سپرده میزان بیش از ۵۰ درصد را نشان می‌دهد و نسبت دارایی‌های نقد به سپرده‌ها نیز کمتر از ۱ درصد است؛ همچنین میزان اضافه برداشت بانک طی سال ۱۴۰۱ به ۵۷ همت رسیده است که تقریباً ۱۴.۷ درصد از حجم اضافه برداشت نظام بانکی را به خود اختصاص داده است. در تحلیل دارایی‌ها نسبت مطالبات غیرجاری از اشخاص غیردولتی حدود ۴ درصد و نسبت مطالبات غیرجاری از شرکت‌های دولتی نیز به‌دلیل کوچک بودن مقدار تسهیلات اعطایی به شرکت‌های دولتی مقدار بالایی را نشان می‌دهد.

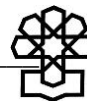
جدول ۴. برخی نسبت‌های مهم عملکرد بانک

۱.۶	سرمایه (همت)	تحلیل سرمایه
-۱۴۰٪	نسبت کفایت سرمایه (درصد)	
-۶۴٪	بازده مصارف مشاع	تحلیل درآمد-هزینه (بازدهی)
-۲۹	سود (زیان) خالص دوره (همت)	
-۱۱۴.۲	سود (زیان) انباشته (همت)	
۴٪	نسبت مطالبات غیرجاری از اشخاص غیردولتی	تحلیل دارایی
۱۱۲۵۳٪	نسبت مطالبات غیرجاری از شرکت‌های دولتی	
۰.۱٪	دارایی‌های نقد به سپرده‌ها	تحلیل نقدینگی
۵۲٪	نسبت تسهیلات به سپرده	

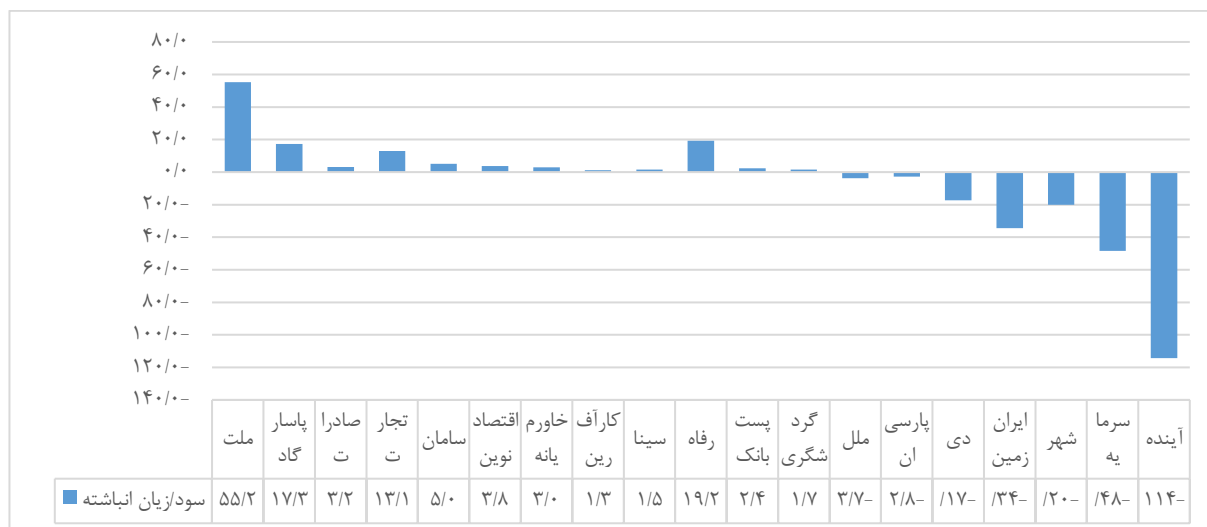
مأخذ: صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال.

۹. مقایسه بانک آینده و سایر بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی

وقتی به مقایسه برخی از اقلام مهم بانک آینده با سایر بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی می‌پردازیم، اولویت اصلاح این بانک در مقایسه با سایر بانک‌ها بیش‌ازپیش نمایان می‌شود. برای مثال وقتی در تحلیل درآمد- هزینه بانک با سایر بانک‌ها به مقایسه سود و زیان انباشته بانک‌ها می‌پردازیم، بانک آینده با منفی ۱۱۴ همت بیشترین زیان انباشته را دارد.

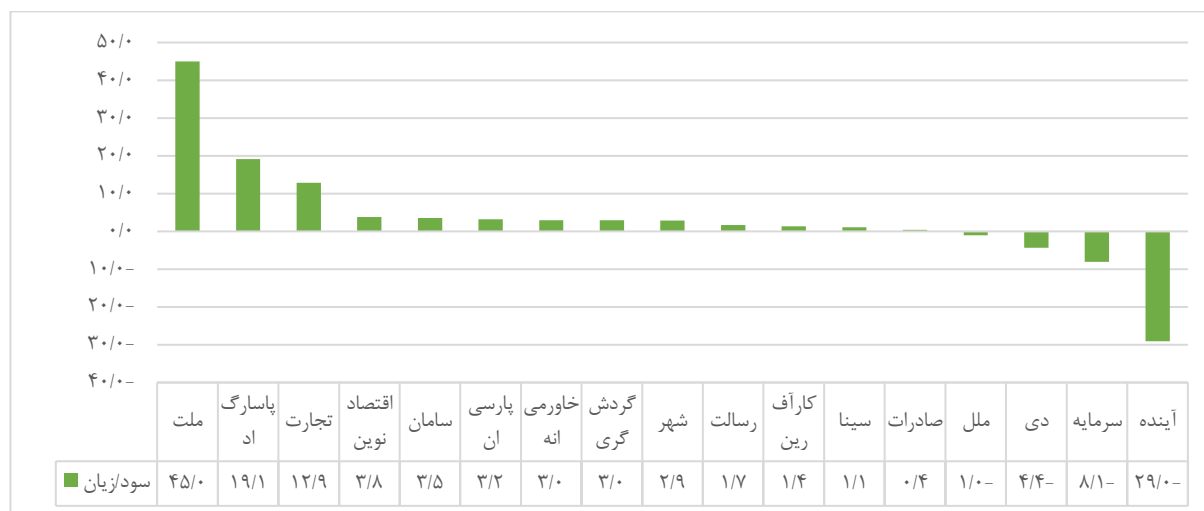
نمودار ۸. سود و زیان انباشته بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی اسفند سال ۱۴۰۱ (همت)

مأخذ: صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال.

در تحلیل درآمد - هزینه بانک‌ها وقتی به مقایسه سود و زیان دوره منتهی به اسفند سال ۱۴۰۱ توجه می‌کنیم مشاهده می‌شود که بانک آینده با منفی ۲۹ همت، بیشترین زیان را در میان بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی شناسایی کرده است.

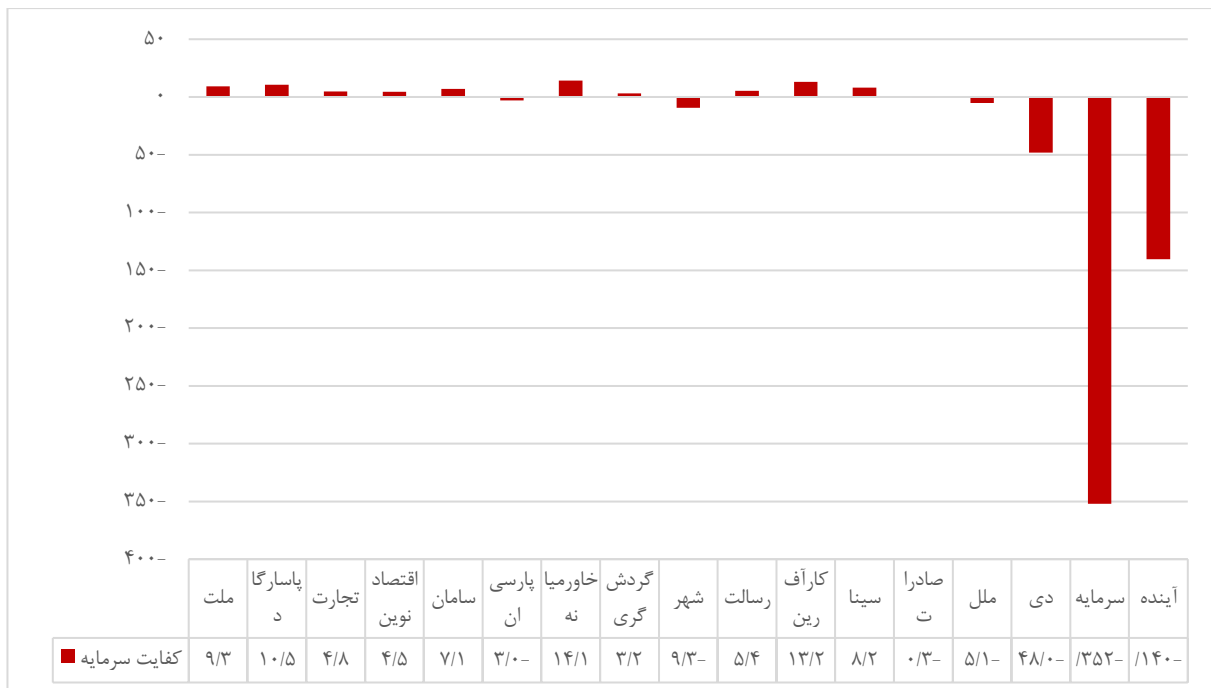
نمودار ۹. سود و زیان دوره بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی منتهی به اسفند سال ۱۴۰۱ (همت)

مأخذ: همان.

همچنین نسبت کفایت سرمایه بانک آینده به‌عنوان مهم‌ترین شاخص تحلیل سرمایه در مقایسه با سایر بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی، در وضعیت نابه‌سامانی قرار دارد؛ بانک آینده پس از بانک سرمایه بدترین وضعیت را در میان بانک‌ها و مؤسسه‌های اعتباری غیربانکی داراست و شاخص کفایت سرمایه آن به منفی ۱۴۰ درصد رسیده است.

نمودار ۱۰. کفایت سرمایه پایان اسفند سال ۱۴۰۱ (درصد)

مأخذ: همان.

۱۰. رفع چند ابهام

الف) ارزش‌گذاری دارایی‌های بانک آینده

یکی از سؤال‌هایی که مطرح می‌شود این است که در صورت تجدید ارزیابی دقیق دارایی‌های بانک آینده، آیا بانک از شمولیت ماده (۱۴۱) قانون تجارت خارج می‌شود یا خیر؟ آیا ناترازی دارایی-بدهی بانک که معادل ۱۱۲.۵ همت است (با فرض نادیده گرفتن تمامی ابهام‌های مربوط به ارزش‌گذاری دارایی‌ها)، با تجدید ارزیابی دارایی‌ها، بانک قابل احیا خواهد بود یا خیر؟

از مهم‌ترین نکات قابل توجه برای پاسخ به این سؤال آن است که منابع این بانک در قالب سرمایه‌گذاری‌ها و اعطای تسهیلات به شرکت‌های تابعه، محبوس شده است؛ حدود ۸۰ درصد از مانده تسهیلات بانک متعلق به شرکت‌های تابعه و تأمین مالی پروژه‌های بانک است که طبق ضوابط اعلامی بانک مرکزی باید در سرفصل مشکوک‌الوصول قرار گیرند اما طبق صورت مالی منتشر شده بانک پس از امهال مکرر مطالبات، در سرفصل مطالبات جاری ثبت شده است؛ این دارایی‌ها فاقد سودآوری و جریان نقد لازم بوده و بسیاری از پروژه‌ها نیمه‌تمام و نیازمند منابع کلان است و نتیجه ضروری آن عدم درآمدسازی بانک از محل سرمایه‌گذاری‌هاست؛ در واقع باید تصریح کرد که **ساختار معیوب درآمد هزینه‌ای** بانک با اقدام‌هایی همانند تجدید ارزیابی اصلاح نخواهد شد و بانک قابلیت احیا از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها را ندارد.

علاوه بر این باید اشاره داشت که حتی در صورت تکمیل و بهره‌برداری پروژه‌های نیمه‌تمام، به دلایلی از قبیل مشکلات

مالکیتی زمین پروژه‌ها، تخلفات گسترده از ضوابط شهری شهرداری، انعقاد قراردادهای بهره‌برداری غیرشفاف و بهای تمام شده زیاد و عدم چشم‌انداز درآمدی پایدار از دارایی‌ها، واگذاری این دارایی‌ها با مشکلات فراوان مواجه خواهد بود؛ لذا در صورتی که ارزش‌گذاری دارایی‌های بانک با لحاظ مشکلات حقوقی و قراردادی برای هر یک از آنها لحاظ شود، دارایی‌ها و مال‌های متعلق به بانک ارزش مالی لازم برای جبران زیان را نخواهند داشت.

برای مثال یکی از مهم‌ترین دارایی‌ها پروژه ایران‌مال متعلق به شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال است که ۹۹.۹۹ درصد از سهام آن متعلق به بانک آینده است؛ ابتدا باید توجه داشت آنچه که در ترازنامه بانک آینده به صورت مستقیم مؤثر خواهد بود، ارزش شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال خواهد بود و نه ارزش پروژه ایران‌مال به عنوان یکی از دارایی‌های این شرکت؛ ثانیاً نکته قابل توجه در این شرکت، زیان‌دهی بالای فعالیت‌های این شرکت است. به طوری که زیان انباشته ۸.۵ همتی شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال است که از سرمایه آن پیشی گرفته و شرکت مشمول مفاد ماده (۱۴۱) قانون تجارت شده است. گفتنی است در اثر تجدید ارزیابی دارایی‌ها و افزایش ارزش دفتری دارایی‌های این شرکت، هزینه استهلاک به شکل چشمگیری افزایش یافته و مسئله زیان‌دهی در سال‌های آتی به شکل جدی‌تری نمایان خواهد شد. نکته دیگری که باید مدنظر داشت این است که شرکت مزبور معادل ۷۴.۵ همت بدهی (غالباً بدهی بانک آینده) داشته و در کنار ارزش فیزیکی پروژه ایران‌مال به عنوان مهم‌ترین دارایی این شرکت باید به میزان بدهی‌های آن هم توجه کرد؛ از این رو ارزش این شرکت به صورت محسوسی از ارزش پروژه ایران‌مال، کمتر خواهد بود.

ضمناً در خصوص ارزش‌گذاری این پروژه مسائل متعددی وجود دارد که اطلاعات مربوط به آن، برخلاف قوانین و مقررات بازار سرمایه، به مدت دو سال از ۱۳۹۷ الی ۱۳۹۹ از چشم سهام‌داران مخفی نگه داشته شده است؛ از جمله این مسائل می‌توان به واگذاری انحصاری و بدون قید و حصر مدیریت و راهبری کامل تمام بخش‌های ایران‌مال به بهره‌بردار به مدت ۲۰ سال، عدم نقل و انتقال قطعی اسناد مالکیت زمین پروژه ایران‌مال به شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال^۱، اختصاص حداقل ۲ درصد و حداکثر ۵ درصد از درآمد کل سال مالی (قبل از کسر هزینه‌ها) به بهره‌بردار، الزام کارفرما به پرداخت همه هزینه‌های مربوط به تعهدات مدیر، تعهد کارفرما به برقراری مفاد قرارداد حتی در صورت واگذاری تمام یا بخشی از بازار بزرگ ایران‌مال، معیار بودن محاسبات مدیر برای تسویه مطالبات، پرداخت ۴۰ درصد از ارزش افزوده ایجاد شده بازار بزرگ ایران در خاتمه قرارداد با اعمال اثرات نرخ‌های تورم اعلام شده توسط بانک مرکزی در سال‌های مربوط به بهره‌بردار و سلب اختیار کارفرما برای فسخ قرارداد تا پرداخت سهم ارزش افزوده اشاره کرد. همه این موارد بر ارزش‌گذاری پروژه مؤثر بوده و جزء معارض‌های کاهنده ارزش محسوب می‌شوند؛ این قرارداد نشانگر یکی از مصادیق فساد در شرکت‌های تابعه بانک بوده که اطلاعات مربوط به آن نیز افشا و شفافیت به موقع نداشته است. مشابه مشکلات حقوقی فوق‌الذکر، برای سایر پروژه‌ها همانند هتل روتانا و فرمانیه‌مال نیز می‌توان مواردی را ذکر کرد.

۱. تا تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۹ و براساس گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال، پروژه بازار بزرگ ایران‌مال به صورت نیمه‌تمام از شرکت البرز تات (سهامی خاص) به شرکت توسعه بین‌الملل ایران‌مال (سهامی عام) انتقال یافته و زمین پروژه طی وکالتنامه تنظیم شده از بنیاد تعاون ارتش به شرکت واگذار شده است.

ب) آیا علت زیان ده شدن بانک نحوه مدیریت قبلی بانک بوده است؟

سؤال پرتکرار دیگر این است که آیا ناکارآمدی‌ها و زیان‌دهی گسترده بانک ناشی از نوع مدیریت حاکم بر بانک از دی ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ بوده است؟

باید اشاره داشت که موتور زیان‌دهی بانک آینده سال‌هاست که فعال است و بسیاری از فعالیت‌های بانک از سال‌های پیش شروع شده است. تفاوت دوره مدیریت مزبور با دوره‌های قبل و بعد از آن، افشای دقیق و شفاف فعالیت‌های بانک مبتنی بر مقررات بانک مرکزی است. به‌عنوان نمونه طبقه‌بندی مطالبات بانک مطابق دستورالعمل‌های بانک مرکزی و ذخیره‌گیری متناسب از جمله مواردی است که در دوران مورد بحث به افزایش زیان انباشته بانک منجر شده است و این افزایش زیان صرفاً به دلیل شفافیت و حکایت واقعی از ارزش مالی مطالبات بانک بوده است نه اینکه، این دوره زیان‌دهی علاوه بر فعالیت‌های قبلی آغاز شده باشد.

۱۱. نتیجه‌گیری

در این گزارش وضعیت بانک آینده به صورت اجمالی به مورد بررسی قرار گرفته است که خلاصه این بررسی در سرفصل‌های مختلف به شرح زیر است.

دارایی‌ها: دارایی‌های بانک در پایان اسفند سال ۱۴۰۱ نسبت به اسفند سال ۱۴۰۰ با رشد ۲۸.۸ درصد مواجه بوده است. بیشترین سهم در ترکیب دارایی‌ها به تسهیلات غیردولتی اختصاص دارد که در سال ۱۴۰۱ به ۵۵ درصد رسیده و نسبت به چهار سال گذشته آن روندی افزایشی داشته است. همچنین مطابق گزارش‌های بانک مرکزی بانک آینده به‌طور میانگین ماهانه چهار همت زیان شناسایی می‌کند.

اضافه برداشت‌ها: تا پایان خرداد سال ۱۴۰۲ این بانک حدوداً ۸۰ همت اضافه برداشت از بانک مرکزی به ثبت رسانده که بیانگر ریسک بالای نقدینگی سبد دارایی‌های بانک است.

مانده مطالبات غیرجاری از بخش غیردولتی: طبق صورت مالی منتشر شده در کدال در ترکیب مطالبات بانک برای سال‌های ۱۳۹۸، ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ مطالبات مشکوک‌الوصول سهم قابل توجهی داشته‌اند و حدوداً ۳۰ درصد از مانده مجموع مطالبات به‌صورت غیرجاری بوده است. به‌رغم اینکه این نسبت برای سال ۱۴۰۱ کاهش یافته و به ۴ درصد رسیده است، اما ضوابط بانک مرکزی برای کاهش آن رعایت نشده است. طبق گزارش بانک مرکزی این کاهش قابل توجه حاصل امهال تسهیلات غیرجاری و ثبت تسهیلات مشکوک‌الوصول در طبقه جاری است. عمده تسهیلات به اشخاص مرتبط بانک آینده که ۷۵ درصد (۱۳۰ همت) از مانده تسهیلات اعطایی و مطالبات از اشخاص غیردولتی را تشکیل می‌دهد، مشکوک‌الوصول است.

درآمدها و هزینه‌ها: درآمد تسهیلات، سپرده‌گذاری و اوراق بدهی در سال ۱۴۰۱ به نسبت سال گذشته ۳۷ درصد کاهش یافته و سهم آن از مجموع درآمدها از ۹۸.۴ درصد در اسفند سال ۱۴۰۰ به ۴۷.۹ درصد در اسفند سال ۱۴۰۱ رسیده است؛ همچنین سایر درآمدهای عملیاتی و غیرعملیاتی به نسبت سال گذشته ۱۶۵ برابر شده است و سهم آن از ۰.۴ درصد در اسفند سال ۱۴۰۰ به ۴۹.۷ درصد در پایان اسفند سال ۱۴۰۱ رسیده است. عمده هزینه‌های بانک مربوط به هزینه سود سپرده‌ها بوده که سهم آن از مجموع هزینه‌ها

۸۱ درصد است؛ همچنین خالص هزینه تسهیلات و سپرده‌گذاری، زیان بسیاری را در سال‌های اخیر برای عملکرد بانک نشان داده که این زیان برای سال ۱۴۰۱ به ۳۹.۲ همت رسیده است.

نسبت کفایت سرمایه: روند این نسبت در سال‌های اخیر به شدت نزولی بوده و وضعیت بحرانی را نشان می‌دهد. **نسبت کفایت سرمایه** در سال ۱۴۰۱ حدوداً به منفی ۱۴۰ درصد رسیده است. باید توجه داشت که این عدد با فرض پذیرش بازگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول و شناسایی درآمد ۲۲ همتی به دست آمده با فرض عدم صحت شناسایی این درآمد (مطابق نظر بانک مرکزی) نسبت کفایت سرمایه وخیم‌تر از این عدد است.

حدود نظارتی: در چهار حوزه تسهیلات و تعهدات کلان، تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط، سرمایه‌گذاری‌ها و نسبت خالص دارایی‌های ثابت عملکرد بانک به شدت فراتر از حدود نظارتی است. تسهیلات و تعهدات کلان حدوداً ۲۲۰ همت، تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط حدوداً ۱۰۹ همت، سرمایه‌گذاری‌ها حدوداً ۸۸ همت و نسبت خالص دارایی‌های ثابت به منفی ۱.۸ درصد رسیده است. باید توجه داشت که سرمایه نظارتی مبنای محاسبات حدود نظارتی فوق، با فرض پذیرش بازگشت ذخایر مطالبات مشکوک‌الوصول و شناسایی درآمد موهومی به دست آمده است.

با توجه به بررسی‌های انجام شده، می‌توان گفت که در برخی نسبت‌ها شرایط بانک آینده به شدت بحرانی بوده و نیازمند چاره‌اندیشی اساسی است. معیارهایی که شرایط بانک را بحرانی نشان می‌دهند شامل موارد زیر است:

- سهم بالای مطالبات غیر جاری و به‌ویژه مشکوک‌الوصول در ترکیب مطالبات بانک که در مجموع مطالبات غیر جاری طبق صورت‌های مالی منتشره به حدود ۳۰ درصد از مطالبات بانک می‌رسد که تحلیل‌های این گزارش نشان داد نسبت واقعی مطالبات غیر جاری بسیار بیشتر از عدد فوق‌الذکر است.
- کاهش بسیار سهم درآمد تسهیلات، سپرده‌گذاری و اوراق بدهی در ترکیب درآمدهای بانک و همچنین افزایش هزینه مالی با توجه به عدم موفقیت در تأمین مالی از بازار بین‌بانکی و توسل به اضافه برداشت از بانک مرکزی که نشانگر خطر جدی برای منابع درآمدی و هزینه‌های بانک است.
- اضافه برداشت و مانده بدهی بانک آینده از بانک مرکزی تا پایان خرداد سال ۱۴۰۲ حدوداً ۸۰ همت است؛
- زیان‌ده بودن فعالیت اصلی بانک در چند سال اخیر به نحوی که با تشدید این زیان، شناسایی زیان قابل توجه ۳۹.۲ همتی در سرفصل خالص درآمد (هزینه) تسهیلات و سپرده‌گذاری بانک در سال ۱۴۰۱ را به دنبال داشته است.
- روند به شدت نزولی نسبت کفایت سرمایه در سال‌های اخیر و رسیدن به مقدار منفی ۱۴۰ درصد در سال ۱۴۰۱ در این نسبت که وضعیت به شدت بحرانی کفایت سرمایه بانک را نشان می‌دهد.
- فراتر رفتن از حدود نظارتی با اختلاف زیاد در سرفصل‌های تسهیلات و تعهدات کلان، تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط، سرمایه‌گذاری‌ها و همچنین منفی بودن نسبت خالص دارایی‌های ثابت در سال‌های اخیر.
- بازده منفی ۶۴ درصد در مصارف مشاع و ثبت زیان انباشته ۱۱۴.۲ همت در سال ۱۴۰۱ برای عملکرد بانک.
- از این رو سیاستگذار باید توجه داشته باشد که در صورت عدم تغییر جدی در شیوه فعالیت بانک، ساختار معیوب درآمد هزینه آن مستلزم افزایش فزاینده زیان و اضافه برداشت از بانک مرکزی خواهد بود. به طور خاص فعالیت

هر ماه بانک آینده به‌طور میانگین ۴ همت زیان ایجاد می‌کند و طی سه‌ماهه ابتدای سال ۱۴۰۲ نیز مانده اضافه برداشت این بانک از بانک مرکزی ماهانه حدوداً ۷.۵ همت افزایش یافته است. لذا تعویق حل و فصل این بانک هزینه‌های بیشتری را به اقتصاد تحمیل می‌کند. با عنایت به اهمیت کنترل تورم و به‌منظور ایجاد ثبات اقتصاد کلان تأکیدهای مکرر رهبری مبنی بر تدبیر متناسب در خصوص اضافه برداشت بانک‌ها و همچنین اعلام ضرب‌الاجل توسط رئیس کل بانک مرکزی به بانک‌های ناتراز، به‌نظر می‌رسد انجام اقدام فوری (انتظامی و قضایی) با هدف توقف روند بی‌انضباطی در بانک آینده ضروری است. در این راستا استفاده از ظرفیت‌های قانون پولی و بانکی کشور (در صورت همراهی قوه قضائیه) به‌طور اکید پیشنهاد می‌شود.

منابع و مأخذ

۱. گزیده آمارهای اقتصادی بانک مرکزی، بخش پولی و بانکی، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۲. صورت‌های مالی منتشر شده در سایت کدال.

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir